

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

01033, м. Київ, вул. Жилянська, 14

Суб'єкт права на конституційне подання
§1 народних депутатів України

Уповноважені за дорученням:

Уповноважений представник суб'єкта
конституційного подання за дорученням:

народний депутат України:

Фріс Ігор Павлович

вул. Грушевського, 5, м. Київ, 01008

ел. пошта: fris@rada.gov.ua

тел.: (044) 255-21-98

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення третього абзацу пункту 51 Порядку організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України „Про організацію та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу“ від 16 жовтня 2014 року № 570

Суб'єкт права на конституційне подання – __ народних депутатів України – звертаються до Конституційного Суду України з клопотанням визнати таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним) положення третього абзацу пункту 51 Порядку організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу (далі–Порядок), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України „Про організацію та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу“ від 16 жовтня 2014 року № 570 зі змінами (далі–Постанова), яку оприлюднено у газеті „Урядовий кур'єр“ від 29 жовтня 2014 року №200.

Оспорюваним положенням Порядку передбачено таке: „Продавець виконує свої зобов'язання щодо постачання нафти сирової, газового конденсату і скрапленого газу після надходження коштів від покупця у повному обсязі відповідно до умов договору купівлі-продажу“.

Автор конституційного подання вважає, що наведена норма суперечить положенням частини другої статті 6, частини другої статті 8, частин першої, четвертої статті 13, частини другої статті 19, частини другої статті 41, частини

третьої статті 42, пунктів 1, 7 частини першої статті 92, частини третьої статті 113, пункту 5 частини першої статті 116, частини першої статті 117, частини другої статті 120 Конституції України, оскільки видавши її, Кабінет Міністрів України вийшов за межі своїх повноважень, врегулювавши підзаконним актом порядок та умови переходу права власності на виставлені на продаж нафту сиру, газовий конденсат та газ скраплений, хоча такі питання мають визначатися виключно законами України. При цьому оспорюваний припис передбачає нерівні конкурентні умови для учасників ринку нафти і газу.

II. Конкретні положення Конституції України, на відповідність яким належить перевірити оспорюване положення Порядку, а також обґрунтування тверджень щодо неконституційності цього положення

1. Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8 Основного Закону України).

Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом; виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; правовий режим власності (частина друга статті 41, пункти 1, 7 частини першої статті 92 Конституції України).

Відповідно до юридичних позицій Конституційного Суду України щодо інтерпретації пункту 7 частини першої статті 92 Конституції України:

– правовий режим власності, порядок і умови набуття та припинення права власності, а також права володіння, користування та розпорядження майном визначаються законами (перше речення абзацу другого пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 13 грудня 2000 року № 14-рп/2000);

– для реалізації закріпленого в Конституції України права власності потрібні галузеві закони, які встановлюють конкретні норми використання власником належного йому майна з урахуванням інтересів усіх суб'єктів правовідносин (третє речення абзацу четвертого підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002);

– виключно законами України встановлюється правовий режим власності, в основі якого - конституційні положення, конкретизовані в законах, які можуть містити й певні особливості правового режиму тих чи інших форм власності (четверте речення абзацу другого підпункту 3.4 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007);

– правовий режим власності, порядок і умови набуття та припинення права власності, а також права володіння, користування та розпорядження майном

(землею) визначаються законом (абзац третій підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 11 листопада 2008 року № 25-рп/2008).

Згідно з Основним Законом України рішення Конституційного Суду України є обов'язковими та остаточними, тому після їх опублікування викладені в них юридичні позиції Конституційного Суду України, перебуваючи у нормативній єдності з витлумаченими в цих рішеннях положеннями Конституції України, стають безпосередніми регуляторами суспільних відносин, зокрема визначають зміст та обсяг конституційних прав і свобод (абзац другий підпункту 2.4 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 20 грудня 2018 року № 13-р/2018).

Отже, правовий режим права власності, порядок та умови набуття та припинення права власності, особливості і правовий режим тих чи інших форм власності встановлюється виключно законами України.

Положення третього абзацу пункту 51 Порядку встановлює, що перехід права власності за договором купівлі-продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу відбувається за умови повної передоплати.

Відтак оспорюваним положенням встановлено правовий режим власності на названі види сировини, зокрема порядок та умови набуття права власності на ці об'єкти. При цьому такі особливості реалізації майнових прав на вуглеводні жодним з законів України не передбачено.

Таким чином, оспорюване положення Порядку суперечить положенням частини другої статті 8, частини другої статті 41, пунктів 1, 7 частини першої статті 92 Конституції України щодо встановлення правового режиму власності, порядку та умов набуття права власності виключно законами України, а також щодо прийняття нормативно-правових актів у відповідності з Конституцією.

2. Конституцією України встановлено, що природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу; від Його імені права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією (частина перша статті 13); органи виконавчої влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6); органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19).

Як вищий орган у системі органів виконавчої влади, Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується цією Конституцією та законами України; в межах своєї компетенції видає постанови, які є обов'язковими до виконання

(частина третя статті 113, частина перша статті 117 Основного Закону України); повноваження Кабінету Міністрів України визначені Конституцією і законами України (частина друга статті 120 Конституції України).

За юридичною позицією Конституційного Суду України Кабінет Міністрів України у своїй діяльності при виданні постанов і розпоряджень повинен виходити із закріплених за ним виключно Конституцією та законами України повноважень (абзац четвертий підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 11 листопада 2008 року № 25-рп/2008).

За частиною першою статті 4-1 Закону України „Про нафту і газ“ від 12 липня 2001 року № 2665-III зі змінами (далі–Закон) підприємства, частка держави у статутному капіталі яких 50 відсотків та більше, господарські товариства, 50 відсотків та більше акцій (часток, паїв) яких знаходяться у статутних капіталах інших господарських товариств, акціонером яких є держава і володіє в них контрольним пакетом акцій, а також дочірні підприємства, представництва та філії таких підприємств і товариств, учасники договорів про спільну діяльність, та/або особи, уповноважені договорами про спільну діяльність, укладеними за участю зазначених підприємств, щомісячно здійснюють продаж нафти сирової і газового конденсату власного видобутку, видобутих на підставі спеціальних дозволів на користування нафтогазоносними надрами (крім обсягів, що використовуються на власні технологічні потреби), а також скрапленого газу – виключно на біржових аукціонах.

Відповідно до наведеної норми Закону, як зазначено в Постанові, Кабінет Міністрів України затвердив Порядок, який згідно його пунктом 1 визначає механізм організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу на внутрішньому ринку.

Порядок визначає продаж вуглеводнів, видобутих підприємствами, 50 відсотків і більше акцій (часток, паїв) яких належить державі, тобто реалізацію природних ресурсів, які за частиною першою статті 13 Конституції України належать Українському народу. Тому здійснюючи від Його імені право власності на ці ресурси шляхом визначення умов їх купівлі-продажу, Кабінет Міністрів повинен діяти в межах Конституції України.

Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України; до її повноважень належить, зокрема, прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Порядок і умови набуття, припинення і здійснення права власності охоплюється поняттям правового режиму власності, який за пунктом 7 частини першої статті 92 Конституції України визначається виключно законами України (аналогічну позицію щодо права власності на землю Конституційний Суд України

сформулював в Рішенні від 25 червня 2019 року № 8-р/2019 мотивувальна частина пункт 2 підпункт 2.4 дванадцятий абзац). Тому врегулювання цих питань належить виключно до компетенції Верховної Ради України.

Таким чином, Кабінет Міністрів України, врегулювавши оспорюваним положенням підзаконного акту умови та порядок набуття права власності на нафту сиру, газовий конденсат власного видобутку і скраплений газ (тобто правовий режим власності щодо цих об'єктів), які мають визначатися виключно законами України, вийшов за межі своїх повноважень, встановлених Конституцією України.

Отже, положення третього абзацу пункту 51 Порядку суперечить вимогам частини другої статті 6, частини першої статті 13, частини другої статті 19, частини третьої статті 113, частини першої статті 117, частини другої статті 120 Конституції України.

3. Конституцією України встановлено, що усі суб'єкти права власності рівні перед законом (частина четверта статті 13); держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності (частина третя статті 42).

Кабінет Міністрів України забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності (пункт 5 частини першої статті 116 Конституції України).

Згідно з положеннями частини шостої статті 4-1 Закону якщо під час чергового біржового аукціону виставлені на продаж обсяги нафти сирової або газового конденсату не були реалізовані повністю або частково, вони виставляються на додатковий біржовий аукціон, що проводиться того самого календарного місяця; у разі якщо продаж зазначених обсягів нафти сирової і газового конденсату не відбувся на додатковому біржовому аукціоні або додатковий біржовий аукціон не був проведений, нереалізовані обсяги нафти сирової і газового конденсату на підставі договору купівлі-продажу за стартовою ціною додаткового біржового аукціону реалізуються Національній акціонерній компанії „Нафтогаз України“; Національна акціонерна компанія „Нафтогаз України“ оплачує відвантажені обсяги нафти сирової і газового конденсату протягом 30 днів з дати укладення договору купівлі-продажу.

Зі змісту наведених приписів Закону вбачається, що від Національної акціонерної компанії „Нафтогаз України“ для набуття права власності на обсяги названих природних ресурсів за результатами аукціонних торгів не лише не вимагається будь-який розмір передоплати, але й надається 30 денна відстрочка платежу за договором купівлі-продажу.

Натомість оспорюваним положенням Порядку Кабінет Міністрів України встановив для інших учасників нафти і газу, котрі як покупці беруть участь у тих самих аукціонах, – вимогу щодо повної передоплати за названу сировину.

У такий спосіб Кабінет Міністрів України порушив свій конституційний обов'язок щодо забезпечення рівних умов розвитку всіх форм власності,

встановлений пунктом 5 частини першої статті 116 Конституції України, створивши привілейоване становище державній компанії та нерівні конкурентні умови для інших учасників вказаного ринку, на порушення частини четвертої статті 13, частини третьої статті 42 Основного Закону України.

Таким чином положення третього абзацу пункту 51 Порядку суперечить вимогам частини четвертої статті 13, частини третьої статті 42, пункту 5 частини першої статті 116 Конституції України.

4. Наведене дозволяє дійти висновку, що положення третього абзацу пункту 51 Порядку, яким встановлено умову здійснення повної передоплати для отримання нафти сирої, газового конденсату та скрапленого газу за договором купівлі-продажу, укладеним за результатами аукціонних торгів, не відповідає положенням частини другої статті 6, частини другої статті 8, частин першої, четвертої статті 13, частини другої статті 19, частини другої статті 41, частини третьої статті 42, пунктів 1, 7 частини першої статті 92, частини третьої статті 113, пункту 5 частини першої статті 116, частини першої статті 117, частини другої статті 120 Конституції України (є неконституційним).

III. Щодо невідкладності розгляду конституційного подання

Згідно з статтею 75 Закону України „Про Конституційний Суд України“ строк конституційного провадження не повинен перевищувати шість місяців, якщо інше не встановлено цим Законом (частина друга); строк конституційного провадження не може перевищувати один календарний місяць для справ щодо яких Сенат, Велика палата визнали конституційне провадження невідкладним (пункт 3 частини третьої).

Відповідно до § 47 Регламенту Конституційного Суду України питання про визнання конституційного провадження у справі невідкладним розглядається на засіданні Сенату, Великої палати одночасно з розглядом питання про форму конституційного провадження у справі за пропозицією Судді-доповідача у справі. На засіданні Сенату, Великої палати постановляється ухвала про визнання конституційного провадження у справі невідкладним.

Порушені у конституційному поданні питання мають особливе суспільне та економічне значення.

Оспорюване положення Порядку є кричущим проявом правового нігілізму з боку вищого органу у системі органів виконавчої влади та нехтування ним своїми конституційними обов'язками. Воно створює перешкоди економічній конкуренції у сфері нафти і газу, породжує нерівність суб'єктів підприємницької діяльності та викликає негативні суспільні економічні наслідки.

За таких обставин правова ситуація, викликана прийняттям оспорюваного положення, потребує невідкладного реагування з боку Конституційного Суду України для подолання цього антисистемного явища та відновлення верховенства Конституції України у відповідному сегменті суспільних відносин.

Відповідно, справа потребує розгляду у найкоротші строки, а тому конституційне провадження має бути визнано невідкладним.

На підставі вищевикладеного, керуючись статтями 147, 150, 152 Конституції України, статтями 7, 51, 52, 75, 84 Закону України «Про Конституційний Суд України», §47 Регламенту Конституційного Суду України, —

ПРОСИМО СУД:

1. Відкрити конституційне провадження у справі за конституційним поданням.

2. Визнати конституційне провадження у справі за цим конституційним поданням невідкладним.

3. Визнати таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним) положення третього абзацу пункту 51 Порядку організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України „Про організацію та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу“ від 16 жовтня 2014 року № 570, згідно з яким „продавець виконує свої зобов'язання щодо постачання нафти сирової, газового конденсату і скрапленого газу після надходження коштів від покупця у повному обсязі відповідно до умов договору купівлі-продажу“.

4. Залучити до участі в конституційному провадженні представника суб'єкта права на конституційне подання за дорученням: *народного депутата Фріс Ігоря Павловича*.

Брати участь у конституційному провадженні за цим конституційним поданням доручаємо: *народному депутату Фріс Ігорю Павловичу*.

Додатки:

1. Постанова Кабінету Міністрів України „Про організацію та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу“ від 16 жовтня 2014 року № 570, якою затверджено Порядок організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу.

2. Конституція України.

3. Рішення Конституційного Суду України від 13 грудня 2000 року № 14-рп/2000.

4. Рішення Конституційного Суду України від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002.
5. Рішення Конституційного Суду України від 20 червня 2007 року № 5-рп/2007.
6. Рішення Конституційного Суду України від 11 листопада 2008 року № 25-рп/2008.
7. Рішення Конституційного Суду України від 20 грудня 2018 року № 13-р/2018.
8. Закон України „Про нафту і газ“ від 12 липня 2001 року № 2665-III.
9. Рішення Конституційного Суду України від 25 червня 2019 року № 8-р/2019.
10. Закон України „Про Конституційний Суд України“ від 13 липня 2017 року № 2136-VIII
11. Список народних депутатів України, що підписали дане конституційне подання.

ДОДАТОК ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності)
положення третього абзацу пункту 51 Порядку організації та проведення
біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного
видобутку і скрапленого газу, затвердженого постановою Кабінету
Міністрів України «Про організацію та проведення біржових аукціонів з
продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і
скрапленого газу» від 16 жовтня 2014 року № 570

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
1	Сіс Лор Давидів	280	
2	Матусевич Олександр Борисович	292	
3	Хемченко С.О.	244	
4	Дудніченко Д.А.	300	
5	Васильова Світлана	302	
6	Бабан С.В.	11	
7	Петришин Д.О.	20	
8	Бурманський М.А.	240	
9	Чорний Д.С.	249	
10	Курчак Д.В.	50	
11	Кучма М.В.	418	
12	Семішків Д.В.	406	
13	Тарасенко Я.Б.	120	
14	Кашура О.А.	48	
15	Трошук Є.В.	297	

15 (п'ятнадцять) підписів

ДОДАТОК ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності)
положення третього абзацу пункту 51 Порядку організації та проведення
біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного
видобутку і скрапленого газу, затвердженого постановою Кабінету
Міністрів України «Про організацію та проведення біржових аукціонів з
продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і
скрапленого газу» від 16 жовтня 2014 року № 570

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
16	Момменюк О.В.	55	
17	Колінок В.В.	298	
18	Лемешко А.О.	349	
19	Нестеренко К.О.	241	
20	Плюшкин Д.В.	378	
21	Курдюмов В.О.	311	
22	Рудков В.В.	235	
23	Осафимов В.М.	371	с
24	Сивинський Р.А.	357	
25	Алексійчук О.В.	355	с
26	Медведь В.В.	242	
27	Руденко М.М.	356	
28	Сорохон А.И.	299	
29	Косов К.І.	350	
30	Стернічук З.О.	270	с

15 (п'ятнадцять) підписів

ДОДАТОК ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності)
положення третього абзацу пункту 51 Порядку організації та проведення
біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного
видобутку і скрапленого газу, затвердженого постановою Кабінету
Міністрів України «Про організацію та проведення біржових аукціонів з
продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і
скрапленого газу» від 16 жовтня 2014 року № 570

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
31	Бобляк А.Р.	346	
32	Касан Г.О.	280	
33	Касачур Г.Р.	424	
34	Дунда О.А.	292	
35	Кобальов А.В.	44	
36	Креско О.М.	412	
37	Струнєв В.О.	39	
38	Вадурашє Л.В.	417	
39	Герман Д.В.	250	
40	Тарасов О.Є.	72	
41	Григорук Д.В.	413	
42	Свершишук В.О.	270	
43	Шеєв С.Г.	415	
44	Танковський М.І.	226	
45	Гурин Д.	414	

повтор

14 (чотирнадцять) підписів

ДОДАТОК ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності)
положення третього абзацу пункту 51 Порядку організації та проведення
біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного
видобутку і скрапленого газу, затвердженого постановою Кабінету
Міністрів України «Про організацію та проведення біржових аукціонів з
продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і
скрапленого газу» від 16 жовтня 2014 року № 570

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
46	Арабовецький А.І.	227	
47	Редька Г.В.	358	
48	Дми́трів С.І.	334	
49	Самодуров О.В.	56	
50	Шевченко Є.В.	282	
51	Васильковський І.І.	390	
52	Могот О.С.	578	
53	Кабанов О.Є.	84	
54	Зсього 51 (п'ятдесят один) підпис		
55	народних депутатів України.		
56	Керівник Управління кадрів		
57	Апарату Верховної		
58	Ради України		
59			П.І. Галущенко
60			03.07.2020р.

новіт

Аналіз підписів